

Verzetsmuseum Junior (op Wielen)

Voorbereidende les

Groep 7 en 8

Praktijkonderwijs

Speciaalonderwijs

Maak kennis met
Jan, Eva, Henk en Nelly

Inhoudsopgave

- Geheime berichten met Jan
Dia 3 – 6
- Luisteren naar het verhaal van Eva
Dia 7 – 9
- Voedselbonnen en eten bij Henk
Dia 10 – 14
- Propaganda bekijken bij Nelly
Dia 15 – 19
- Extra opdracht en afsluiting
Dia 20 en 21

Geheimeberichten met Jan

Jans vader, Frits Slomp, zat in het verzet. Als je in het verzet zat tijdens de Tweede Wereldoorlog, dan was je tegen de nazi's en werkte je ze tegen waar je kon. Frits was dominee hij vroeg zijn kerkgangers om niet naar de Duitsers te luisteren en Joden te helpen. Ook zette hij een organisatie op die Joden hielp met onderduiken.

Hieronder vindt je meer voorbeelden van verzetsdaden:

Wat deden de nazi's	Wat deed het verzet
Vervolgen en deporteren van Joden	Onderduikhulp bieden aan Joden
Bepalen wat er op het nieuws kwam	Het schrijven en rondbrengen van verzetskranten
Spoorwegen gebruiken voor het vervoer van soldaten en materiaal	Sabotage plegen aan spoorwegen en andere belangrijke plekken
Verzetsmensen opsporen en arresteren	Valse persoonsbewijzen maken

Frits Slomp was dominee

Met codewoorden en codezinnen gaven verzetsmensen geheime berichten door. Zo konden zij elkaar bijvoorbeeld laten weten of een actie was gelukt.

Ook Frits maakte gebruik van zulke codes. De berichten mochten namelijk niet in handen vallen van de nazi's. Elke verzetsgroep had zijn eigen geheime code.

Opdracht 1: morsecode ontcijferen

Om berichten door te geven werd soms morsecode gebruikt. Met licht of geluid kun je letter voor letter woorden doorgeven. Een stip is een kort signaal, een streep een lang signaal. Hieronder zie je hoe je daar dan weer letters van maakt.

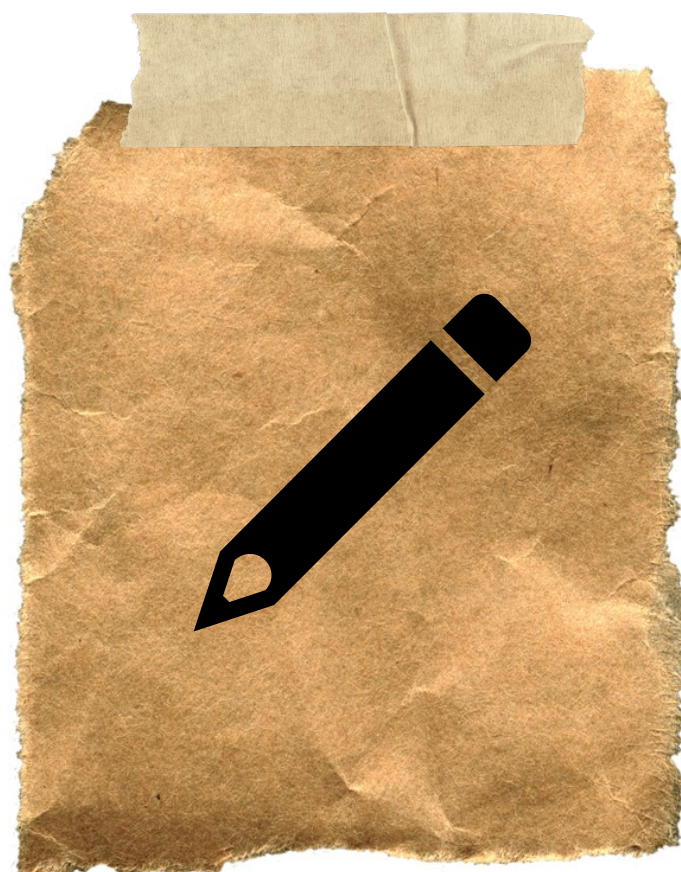
Let op! De nazi's kenden ook morsecode, dus je moest je informatie wel veranderen (coderen).

A	● —	N	— ●
B	— ● ● ●	O	— — —
C	— ● — ●	P	● — — —
D	— ● ●	Q	— — ● —
E	●	R	● — ●
F	● ● — ● ●	S	● ● ●
G	— — ●	T	—
H	● ● ● ●	U	● ● —
I	● ●	V	● ● ● —
J	● — — —	W	● — —
K	— ● —	Y	— ● — —
L	● — ● ●	X	— ● ● —
M	— —	Z	— — ● ●

SCHRIJF JE EIGEN NAAM IN MORSECODE

A	● —	N	— ●
B	— ● ● ●	O	— — —
C	— ● — ●	P	● — — —
D	— ● ●	Q	— — ● —
E	●	R	● — ●
F	● ● — ● ●	S	● ● ●
G	— — ●	T	—
H	● ● ● ●	U	● ● —
I	● ●	V	● ● ● —
J	● — — —	W	● — —
K	— ● —	Y	— ● — —
L	● — ● ●	X	— ● ● —
M	— —	Z	— — ● ●

Opdracht 2: maak zelf een geheime code

Nu is het jullie beurt om een slimme manier te vinden om met elkaar te praten!

Bedenk zelf een geheim alfabet. Neem over en vul in:

a=	h=	o=	u=
b=	i=	p=	v=
c=	j=	q=	w=
d=	k=	r=	x=
e=	l=	s=	y=
f=	m=	t=	z=
g=	n=		

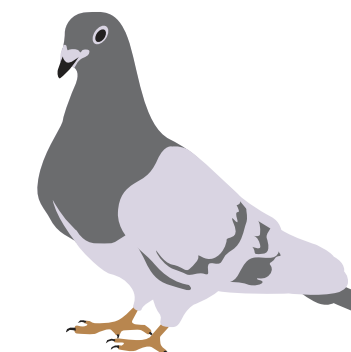
Geef met behulp van jouw alfabet één van deze berichten die het verzet wel eens gebruikte, door aan jouw mede-verzetsleden:

GERRIT HEEFT EEN ONDERDUIKPLEK GEVONDEN

KAREL IS ZATERDAGAVOND OPGEPAKT

DE JODEN AAN DE HOOFDSTRAAT HEBBEN ETEN

DE BONNEN ZIJN GESTOLEN

6

Luisteren naar het verhaal van Eva

In het museum gaan jullie kennismaken met Eva. Eva was Joods. Na de oorlog schreef ze een boek over wat zij had meegemaakt. Hieronder staat een stukje uit haar boek.

Vanaf begin 1941 mochten Joden niet meer naar de bioscoop, naar concerten of naar het theater. We mochten geen gebruik maken van tram en trein.

Na de zomervakantie van 1941 beval Hitler dat Joodse kinderen naar speciaal te openen Joodse scholen moesten. Ze mochten niet samen met andere kinderen op Nederlandse scholen en er moesten Joodse leerkrachten gevonden worden, omdat niet-Joden ons geen les mochten geven

(...)

In de loop van 1942 kwamen er nog veel meer anti-Joodse maatregelen bij. Alle Joden moesten iedere avond om acht uur binnen zijn. Boodschappen mochten alleen tussen drie en vijf uur 's middags gedaan worden, en dan alleen in Joodse winkels. Vanaf mei dat jaar moesten alle Joden een heldergele davidsster (Schild van David) op hun kleren dragen, zodat ze direct herkenbaar waren.

Aanvankelijk waren er een paar dappere Nederlanders die uit sympathie met ons en om de Duitsers in verwarring te brengen een Jodenster gingen dragen.

Mutti kocht de sterren voor onze kleren. Op elke jas moest er een zitten.

'Doe nooit je jas uit als er op je jurk geen ster zit', waarschuwde Mutti me terwijl ik stond toe te kijken hoe ze ze op mijn marineblauwe jas en jumper naaide. 'Alle Joden die zonder gele ster worden aangehouden, worden door de Duitsers gearresteerd.'

Herinneringen van een joods meisje, Eva Schloss, 1988

7

Opdracht 1: Bespreek de afbeeldingen

JODENSTER

PERSOONSBEWIJS

ONDERDUIKEN

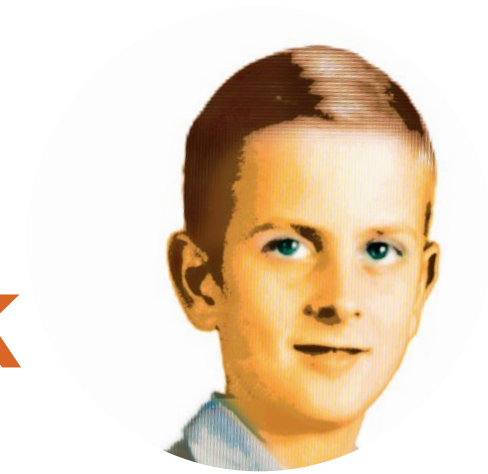

EEN BORD MET 'VOOR JODEN VERBODEN'
ALS ANTI-JOODSE MAATREGEL

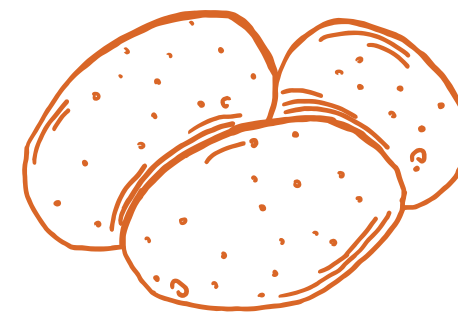

VOEDSELBONNEN

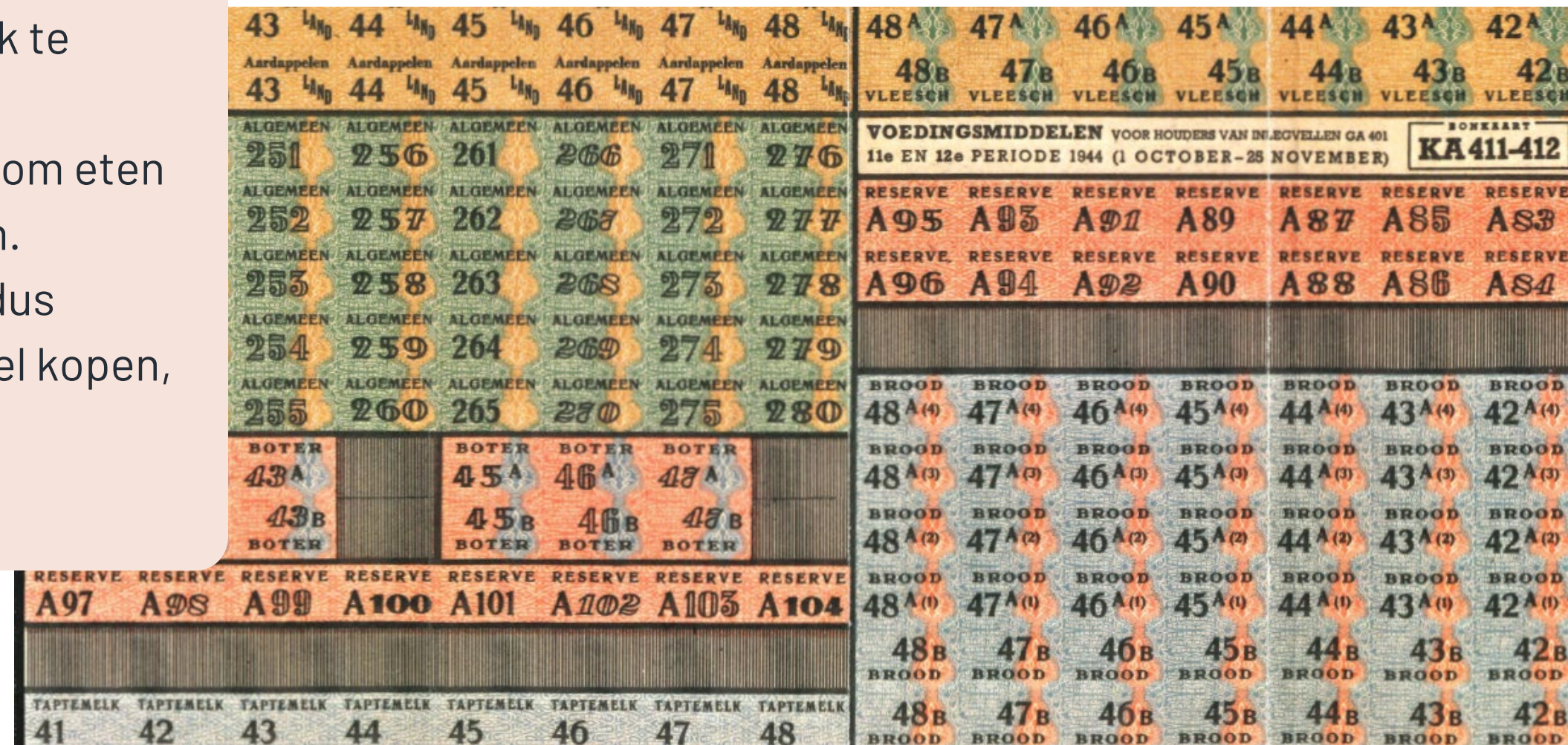
Voedselbonnen en eten bij Henk

In het museum gaan jullie langs het huis van Henk. Henk woonde in Haarlem en vond de oorlog spannend. Henk was een verzamelaar, ook van spullen die met de oorlog te maken hadden. Zijn beste vriendje was Joods, en moest tijdens de oorlog naar Amsterdam verhuizen. Tijdens de oorlog was er schaarste, waardoor mensen niet meer alles konden kopen of krijgen wat ze nodig hadden. In de laatste periode van de oorlog, tijdens de Hongerwinter, moest Henk zelfs bloembollen eten.

Om voedsel tijdens de oorlog eerlijk te verdelen, moest je voor sommige producten niet alleen geld hebben om eten te kopen, maar ook voedselbonnen. Iedereen kreeg evenveel bonnen, dus niemand kon méér eten in de winkel kopen, ook niet als je heel rijk was.

Opdracht 1: tulpenbollenrecept

Hieronder staat een recept voor tulpenbollen.

Beantwoord de volgende vragen:

- a. Tulpenbollen kun je niet eten: je moet ze eerst koken.
- b. In het artikel staan drie gerechten die je van tulpenbollen kunt maken:
 - 1)
 - 2)
 - 3)

De bollen zijn niet rauw, doch uitsluitend gekookt te gebruiken en de calorische waarde moet 158 zijn tegen 90 van de aardappelen. Na de bollen gepeld te hebben, en het kiempje in den bol verwijderd te hebben, moet men ze gaar koken. En dan in soep of stampot. Ook is er tulpenmeel of zijn er koekjes van te maken

De bollen zijn niet rauw, doch uitsluitend gekookt te gebruiken en de calorische waarde moet 158 zijn tegen 90 van de aardappelen. Na de bollen gepeld te hebben, en het kiempje in den bol verwijderd te hebben, moet men ze gaar koken. En dan in soep of stampot. Ook is er tulpenmeel of zijn er koekjes van te maken.

Tijdens de oorlog was er steeds minder te koop. Aan het einde had je zelfs mét een bon een kleine kans dat je het echt kon kopen. Daarom aten mensen soms dingen die ze normaal niet zouden eten. Zoals suikerbieten en tulpenbollen.

12

a. Tulpenbollen kun je niet **rauw** eten: je moet ze eerst koken.

b. In het artikel staan drie gerechten die je van tulpenbollen kunt maken:

1) **soep**

2) **stampot**

3) **koekjes**

Maar let op!

Als je ze niet op tijd opeet, worden het in het voorjaar gewoon bloemen!

Opdracht 2: wat staat er op het menu?

Kijk goed naar de voedselbonnen en de gerechten hiernaast.
Stel vervolgens een menu samen. Kies uit de ingrediënten
en gerechten die je hier ziet.

Dagmenu

Ontbijt:

lunch:

avondeten:

Tulpenbollensoep
of brandnetelsoep

tulpenbollen
stamppot

tulpenbollen
koekjes

Propaganda bekijken bij Nelly

In het museum bezoeken jullie het huis van Nelly. Nelly's ouders zijn lid van de NSB en zijn dus voor Hitler en de nazi's. Bij Nelly thuis was propaganda van de nazi's te zien. Propaganda is informatie die iemand geeft om ervoor te zorgen dat je het met ze eens bent.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog maken de nazi's veel propaganda voor hun ideeën. Het is niet altijd eerlijk of compleet. Met propaganda proberen de nazi's de Nederlanders te overtuigen.

Deze nazi-propaganda is overal: op de radio, in de bioscoop, in de krant, op posters en spandoeken in de stad, in boeken en tijdschriften, en in blaadjes die je door de brievenbus krijgt.

Propagandaposter die ervoor moet zorgen dat Nederlandse mannen willen werken in Duitsland.

Opdracht 1: Betrouwbare informatie

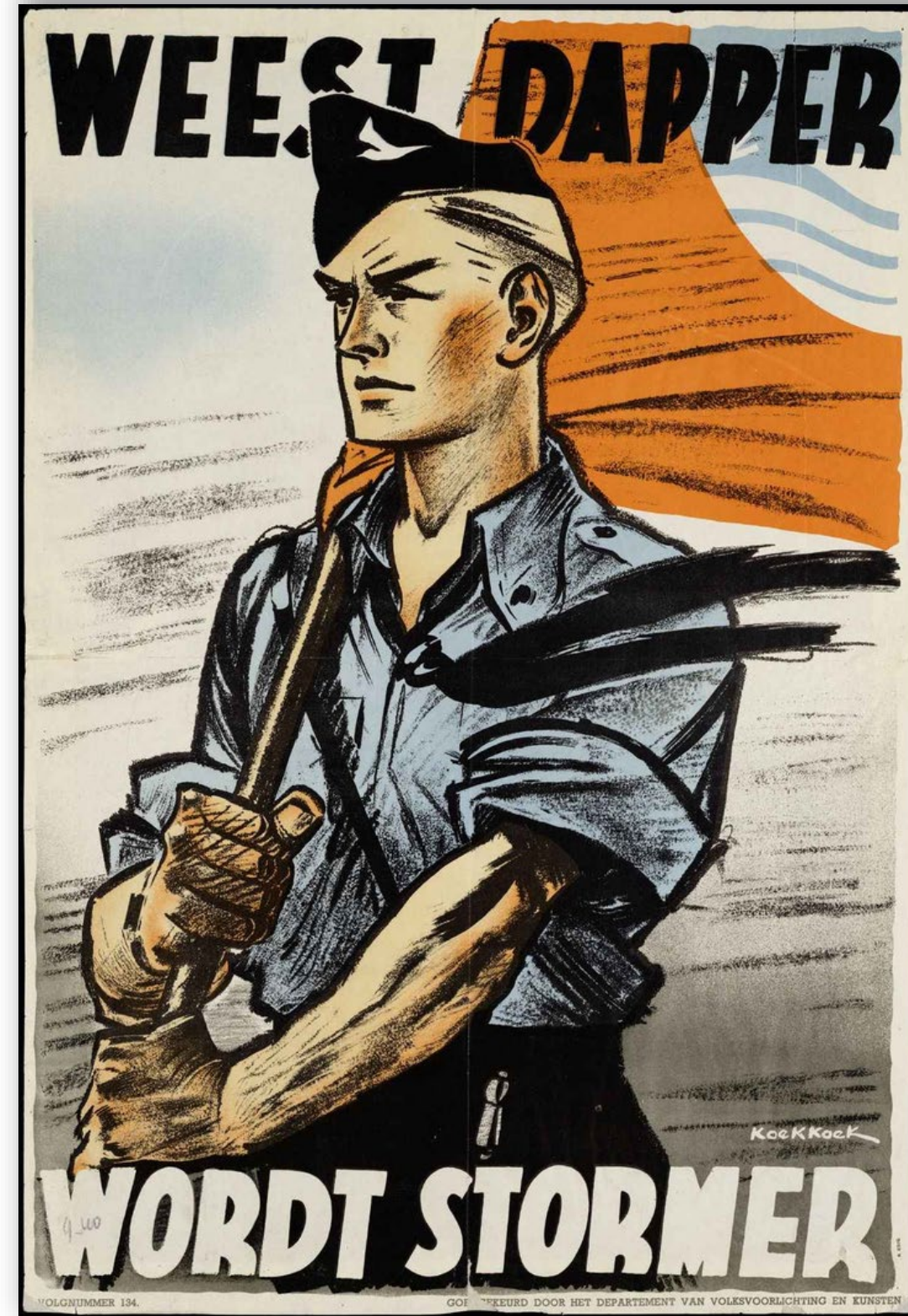
Beantwoord de volgende vragen:

- a. Hoe wilden nazi's dat mensen dachten over Joden en over Hitler?
- b. Hoe weet jij eigenlijk of informatie betrouwbaar is?

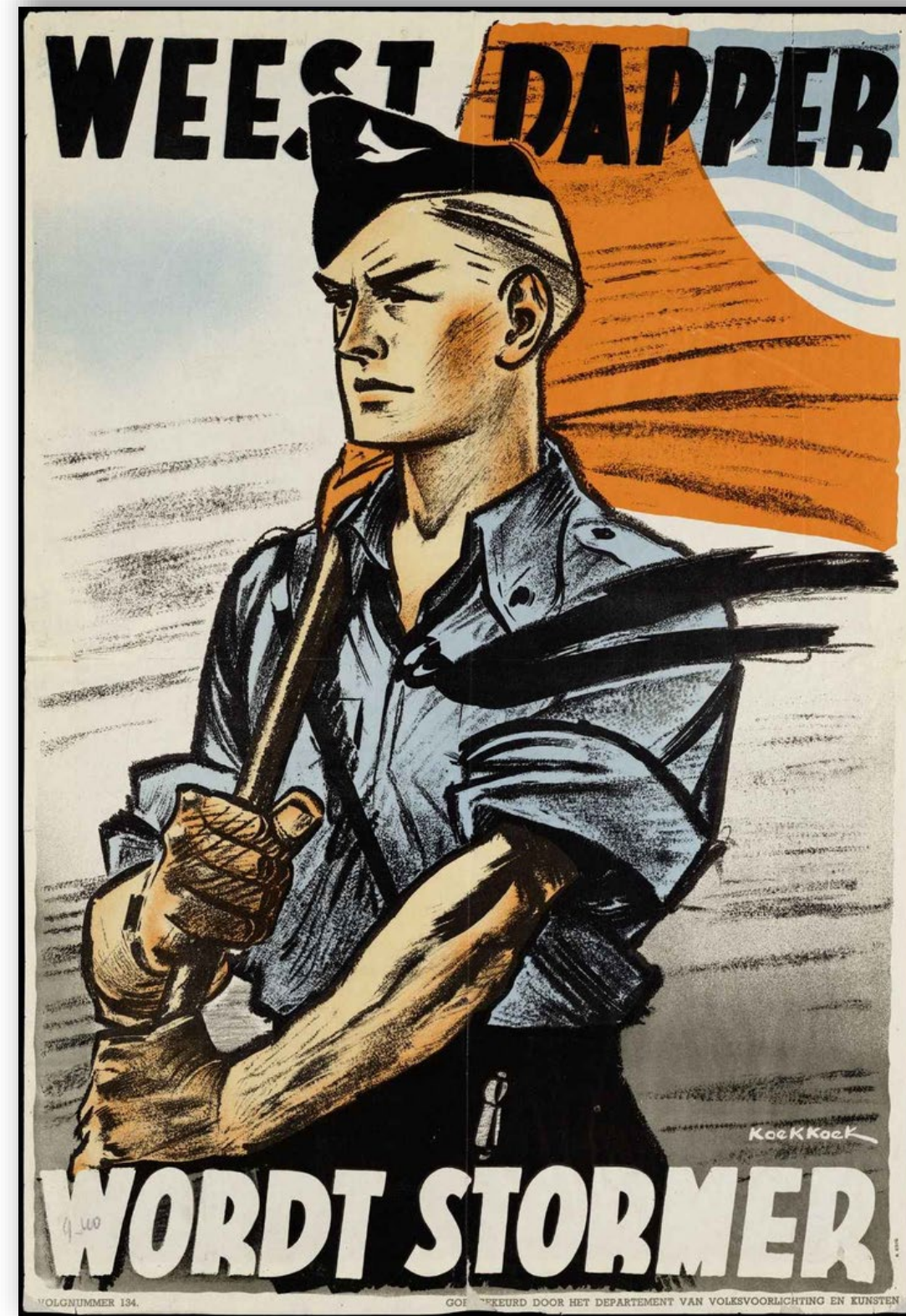

Opdracht 2: kijkopdracht 5x2

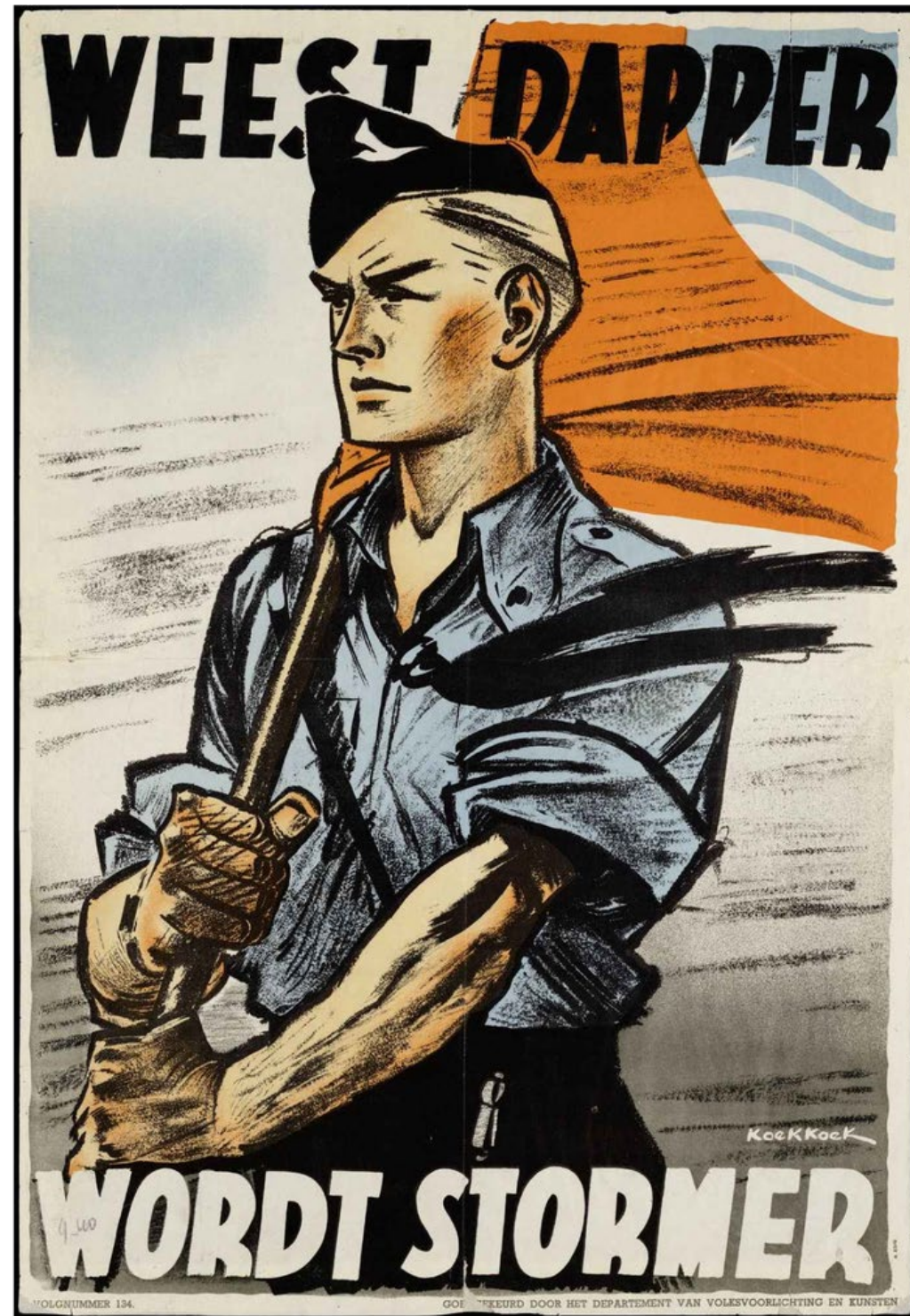
a. Bekijk de poster en schrijf vijf woorden op waar je aan moet denken.

b. Bekijk de posters nog eens goed. Welke vijf woorden kan je nog meer opschrijven?

18

Deze propagandaposter had als doel jongeren ervan te overtuigen om lid te worden van de Jeugdstorm. De Jeugdstorm was de jeugdgroep van de NSB. Het logo van de Jeugdstorm was een meeuw; dit symbool is ook te zien op de pet. Nelly was lid van de Jeugdstorm.

Extra opdracht: Het Zelfbeschermingsspel

Zelfbescherming

Naast voedsel- en distributiebonnen gaf de overheid ook uitleg over hoe mensen zichzelf konden beschermen tijdens luchtaanvallen. De Luchtbeschermingsdienst vertelde wat mensen moesten doen bij luchtalarm en hoe zij hun huis konden beschermen. Zo werden ramen beplakt met plakband om glasscherven te voorkomen en moesten huizen worden verduisterd zodat vliegtuigen 's nachts minder makkelijk konden zien waar steden lagen.

De Luchtbeschermingsdienst gebruikte folders en pamfletten, maar heeft ook dit spel gemaakt.

Speel het zelfbeschermingsspel

20

Wij wensen jullie een leerzaam bezoek!

